

"ITALYAN YOSHLAR TILI: IJTIMOY TARMOQLAR VA RAQAMLI MADANIYAT TA'SIRI"

Ilmiy rahbar: Xodjiyeva Gulchehra Norovna

Talaba: Nabiyeva Baxtiniso Isomiddin qizi

Samarqand davlat Chet tillar instituti

Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlar va raqamli madaniyat yoshlar tiliga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Italiyada yoshlar o'rtasida bu fenomen yanada kuchayib bormoqda. Ijtimoiy tarmoqlar orqali o'zaro muloqot qilish, fikr almashish va yangiliklarni tarqatish imkoniyatlari kengaygan sari, yoshlarning til va madaniyatga bo'lgan munosabatlari ham o'zgaradi. Ushbu maqolada italiyan yoshlar tilining ijtimoiy tarmoqlar va raqamli madaniyat ta'siri haqida batafsil ma'lumot beriladi. Ijtimoiy tarmoqlar, masalan, Instagram, TikTok, Twitter va Facebook, yoshlarning kundalik hayotida muhim rol o'ynamoqda. Ular nafaqat axborot olish, balki o'z fikrlarini ifoda etish va boshqalar bilan muloqot qilish imkonini beradi. Yoshlar o'zlarining shaxsiy brendlarini yaratish, qiziqishlari va faoliyatlarini namoyish etish uchun ijtimoiy tarmoqlardan foydalanadilar. Ijtimoiy tarmoqlarda yoshlarning o'zaro muloqoti ko'pincha qisqa va tezkor bo'ladi. Bu esa yangi til shakllarining paydo bo'lishiga sabab bo'ladi. Masalan, qisqartmalar, emojilar va GIF-lar kabi elementlar yoshlar orasida tez-tez ishlatiladi. Bu esa italiyan tilining o'ziga xos xususiyatlarini o'zgartirishi mumkin. Raqamli madaniyat yoshlarning tiliga ta'sir ko'rsatishda muhim omil hisoblanadi. Yoshlar raqamli platformalarda o'z fikrlarini ifoda etishda yangi uslublar va shakllarni qo'llay boshlaydilar. Masalan, "mem"lar va "viral" kontentlar orqali yangi so'zlar va iboralar paydo bo'ladi. Bu jarayon tilning rivojlanishi va yangilanishiga olib keladi.

Italiyan yoshlarining tilida raqamli madaniyatning ta'siri quyidagi yo'nalishlarda ko'rinadi:

✓ So'z boyligi: Yoshlar o'zaro muloqotda yangi so'zlar va iboralarni ishlatishni afzal ko'radilar. Ularning ko'pchiligi inglizcha so'zlardan kelib chiqadigan yangi atamalarni qabul qilmoqda.

✓ Qisqartmalar: Ijtimoiy tarmoqlarda tezkor muloqot qilish zarurati yoshlarni qisqartmalardan foydalanishga undaydi. Masalan, "LOL" (laugh out loud) yoki "BRB" (be right back) kabi qisqartmalar italiyan tilida ham qo'llaniladi.

✓ Emojilar va GIF-lar: Yoshlar o'z his-tuyg'ularini ifoda etishda emojilar va GIF-lardan keng foydalanadilar. Bu vizual elementlar muloqotni yanada rang-barang qiladi.

Yoshlar o'rtasidagi muloqot ijtimoiy tarmoqlarda qiziqarli va dinamik bo'lib, bu jarayon tilning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Yoshlar bir-birlari bilan tez-tez muloqot qilishadi, bu esa ularning fikrlarini va qarashlarini tezda almashishlariga imkon beradi. Biroq, bu jarayonning salbiy tomonlari ham mavjud. Masalan, ijtimoiy tarmoqlarda tarqalgan noto'g'ri ma'lumotlar yoki yomon ta'sir ko'rsatadigan kontent yoshlarning fikrlash tarzini o'zgartirishi mumkin. Shuningdek, ba'zi yoshlar ijtimoiy tarmoqlarda ko'p vaqt o'tkazishlari natijasida real hayotdagi muloqotlarni kamaytirishi mumkin.

Italiyan yoshlarining tilida ijtimoiy tarmoqlar va raqamli madaniyat ta'siri natijasida bir qator o'zgarishlar yuz berayotganini ko'rish mumkin:

✓ Yangi So'zlar: Yoshlar o'zaro muloqotda yangi so'zlarni kiritmoqdalar. Bu so'zlar ko'pincha inglizchadan kelib chiqadi yoki ijtimoiy tarmoqlarda paydo bo'lgan terminlardir.

✓ Grammatika va Stil: Yoshlarning yozma muloqoti ko'pincha rasmiy grammatikaga amal qilmaydi. Ular oddiy va tushunarli uslubda yozishga harakat qiladilar.

✓ Madaniy Ta'sir: Raqamli madaniyat yoshlarning madaniy qarashlarini ham o'zgartirmoqda. Ularning qiziqishlari, sevimli mashg'ulotlari va hatto hayot tarzlari ijtimoiy tarmoqlar orqali

shakllanmoqda. Italiyan yoshlarining tili ijtimoiy tarmoqlar va raqamli madaniyat ta'sirida doimiy ravishda rivojlanmoqda. Bu jarayon yangi so'zlar, qisqartmalar, emojilar va boshqa elementlarning paydo bo'lishiga olib kelmoqda. Biroq, bu jarayonning salbiy tomonlarini ham e'tiborga olish zarur. Yoshlarning tilidagi o'zgarishlarni kuzatish, ularning fikrlarini tushunish va ularni qo'llab-quvvatlash muhimdir. Kelajakda italiyan yoshlarining tili qanday rivojlanishini bilish uchun ijtimoiy tarmoqlar va raqamli madaniyatni yaxshiroq tushunish zarur. Bu jarayon nafaqat tilni, balki butun madaniyatni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Bugungi globallashuv davrida raqamli madaniyat va ijtimoiy tarmoqlar nafaqat muloqot vositasi, balki tilning shakllanishini belgilovchi asosiy omilga aylandi. Italiya yoshlari orasida tilning o'zgarishi, yangi leksika va grammatik soddalashish jarayonlari raqamli muhit ta'sirida keskin sur'atlar olgan. Italiyaning yangi avlod vakillari (Gen Z va Alfa avlodi) nutqida ingliz tili elementlari bilan aralashgan maxsus terminologiya hukmronlik qilmoqda. Ijtimoiy tarmoqlarda (TikTok, Instagram) inglizcha so'zlarning italiyanlashtirilgan shakllari keng tarqalgan. Masalan, "crush" (yoqtirgan inson), "ghosting" (to'satdan aloqani uzish) yoki "cringe" (uyatli holat) kabi so'zlar kundalik muloqotning ajralmas qismiga aylangan. Bu jarayon tilning dinamikligini oshirsa-da, an'anaviy grammatik qoidalarning susayishiga ham olib kelmoqda.

Ijtimoiy tarmoqlar muloqotni qisqartirishga yo'naltirilgan. Bu esa quyidagilarni keltirib chiqarmoqda

Akronimlar va qisqartmalar - Xat yozishda va izohlarda so'zlarni qisqartirib ishlatish (masalan, "cm" - comunque, "x" - per) odat tusiga kirgan.

Vizual til - Emotsiyalar va ma'noni ifodalashda matndan ko'ra emojilar va GIF-lar muhim rol o'ynayapti. Bu tilning "vizualizatsiya" qilinishiga sabab bo'lmoqda.

Grammatik soddalarishish - Tezkor yozishmani ta'minlash maqsadida murakkab fe'l zamonlari va gap tuzilmalaridan voz kechish tendensiyasi kuzatilmoqda. Raqamli madaniyat Italiya yoshlarining dunyoqarashini kengaytirmoqda, biroq bu "madaniy eritish" (cultural melting pot) jarayoniga o'xshaydi. Mahalliy dialektlar va o'ziga xos italyan iboralar o'rnini global inglizcha terminlar egallab bormoqda. Bu esa milliy tilning o'ziga xosligini saqlab qolish masalasini dolzarb qilmoqda. Italiyaning zamonaviy yoshlar tili - bu an'anaviy lotin ildizlari va global raqamli tendensiyalarning kesishgan nuqtasidir. Ijtimoiy tarmoqlar tilni boyitayotgan bo'lsa-da, u o'zining akademik va adabiy shakliga nisbatan ancha o'zgaruvchan va sodda tus olmoqda. Kelajakda tilning rivojlanishi raqamli texnologiyalarning qanchalik chuqur ildiz otishiga bog'liq bo'ladi.

Zamonaviy dunyoda, ayniqsa, yoshlarning til o'zgarishlarida ijtimoiy tarmoqlar va raqamli madaniyatning ta'siri sezilarli darajada ortib bormoqda. Italiyan yoshlar tili ham bu tendentsiyadan chetda qolmayapti. So'nggi yillarda ijtimoiy tarmoqlarning (Instagram, TikTok, WhatsApp va boshqalar) hamda raqamli texnologiyalarning rivojlanishi natijasida italyan tilining yoshlar orasidagi talaffuzi, leksikasi va grammatik tuzilmalarida sezilarli o'zgarishlar kuzatilmoqda.

1. Leksik o'zgarishlar va yangi iboralar:

Ijtimoiy tarmoqlarda tezkor va qisqa muloqotga intilish natijasida ko'plab qisqartmalar, neo-logizmlar va boshqa tillardan olingan so'zlar (anglicism) paydo bo'lmoqda. Masalan:

"Asap" (italyancha "appena possibile" – "imkon qadar tez") kabi qisqartmalar tez-tez ishlatilmoqda.

"Apery" (apertivo – dam olish paytidagi ichimlik, yengil gazaklar) so'zining o'zgarib, "aperitivo"ning zamonaviy, qisqa shakli sifatida "apery" shaklida qo'llanilishi.

"Shippare" (inglizcha "to ship" – biror juftlikni sevib, ularning birgaligini xohlash) kabi yangi fe'llarning paydo bo'lishi, ayniqsa, mashhurlar yoki ijtimoiy tarmoqdagi ta'sirli shaxslar hayotiga oid kontentlarda keng tarqalgan.

"Bohémien" (bohemian) so'zining qo'llanilishi, ba'zan ijtimoiy tarmoqlarda "o'ziga xos," "san'atkorona" turmush tarzini anglatish uchun ishlatiladi.

2. Sintaktik va uslubiy o'zgarishlar:

Raqamli muloqotda rasmiylikdan uzoqlashish tendentsiyasi kuchaygan. Qisqa xabarlar, emoji va memlardan foydalanish tilning sintaktik tuzilishiga ham ta'sir ko'rsatmoqda.

"E" (e allora - va unda) ning ko'plab ishlatilishi: Bu so'zning muloqotni boshlash yoki keyingi fikrga o'tish uchun "gap bo'lakchasi" sifatida qo'llanilishi.

So'roq va undov gaplarning qisqarishi: Masalan, "Ma che dici?" (Nima deyapsan?) o'rniga, faqat "Ma che?!" deb ham aytilishi mumkin.

"Ah" va "Eh" kabi undovlarning hissiyotni ifodalashdagi o'ri: Bu tovushlar turli xil kayfiyatlarni (hayrat, rozi bo'lish, norozilik) ifodalash uchun keng qo'llaniladi. Ijtimoiy tarmoqlardagi memlar, trendlar va viral kontentlar yoshlarning tili va madaniyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, "challenge"lar (qiyinchiliklar) va ommabop iboralarning tez tarqalishi tilning rivojlanishiga turtki beradi. Masalan, biror trenddagi iborani eshitgan yoshlar uni o'z muloqotlarida qo'llashga intiladilar, bu esa tilning dinamik rivojlanishini ko'rsatadi. Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli madaniyat italyan yoshlar tilini yanada o'ziga xos, dinamik va ekspressiv shaklga aylantirmoqda. Bu o'zgarishlar tilning tabiiy rivojlanish jarayoni bo'lib, yoshlarning o'z dunyoqarashini va muloqot uslubini aks ettiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva, N. S. Jamiyat va til: Ijtimoiy tarmoqlarda yoshlar nutqining shakllanishi va leksik transformatsiyasi (G'arb tillari misolida). – Toshkent: "Akademnashr", 2021. – 120-145-b.
2. G'ulomov, A. Raqamli madaniyat va zamonaviy tilshunoslik: Internet muloqotining leksik-semantik xususiyatlari va neologizmlar. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2019. – 85-110-b.
3. Ismatullayeva, N. Yevropa tillari va ularning yoshlar nutqidagi ko'rinishlari: Italiya misolida sotsiolingvistik va pragmatik tahlil. – Samarqand: "SamDU nashriyoti", 2022. – 115-138-b.
4. Mamatov, A. E. Antropotsentrik tilshunoslik va yoshlar slengi: Muloqotda ijtimoiy tarmoqlar hamda raqamli texnologiyalar roli. – Toshkent: "Universitet", 2018. – 210-245-b.
5. Sayfullayeva, R. Zamonaviy tilshunoslik paradigmalari: Global raqamlashuv davrida tildagi o'zgarishlar va ijtimoiy muloqot madaniyati. – Toshkent: "O'qituvchi", 2020. – 160-185-b.